

Liettua lehti 2024

Neljä vuotta Liettuassa s.6

Travelling to Lithuania: questions to Lithuania Travel s.8

Monikulttuurinen Liettua s.14

Pääkirjoitus	3
Puheenjohtajan terveiset	5
Neljä vuotta Liettuassa	6
Travelling to Lithuania: questions to Lithuania Travel	8
Suomalaisen median välittämä kuva Liettuasta matkailumaana 1900-luvun alkupuolella	11
Monikulttuurinen Liettua	15
Parlamentaarinen yhteydenpito Suomen ja Liettuan välillä on ollut vilkasta	18
Plokščiain kesätapahtuma: seminaari ja valokuvanäyttely	20
Liettualainen taideleiri Mathildedalissa 2024 - Dailės pleneras Pietvakarių Suomijoje	22
Klaipėda -tunnelmia, kohtaamisia, kokemuksia	24
To be taiteilijakirjatriennaali Vilnassa	27

DONELAITIS

- SEURA LIETTUAN YSTÄVÄT RY

Liettua-lehti 2024

Julkaisija

Donelaitis-seura – Liettuan ystävät ry

Toimituskunta

Donelaitis-seuran hallitus

Yhteystiedot

liettualehti@gmail.com

Ulkoasu ja taitto

Eeva Louhio

Kansikuva

Raoul Charpentier

Paino

Printall AS, Tallinna 2024

ISSN 2489-9550

MO Museum Vilnius Lithuania ©Hufton+Crow

Nykytaiteen museo MO Vilnassa

Tämän Liettua-lehden pääteemana on matkailu. Katsoimme Liettuan matkailua historian sekä nykyisen matkailun edistämisen kautta, jaamme kokemuksia erilaisista matkoista, vierailemme eri paikoissa Liettuaa, saamme suosituksia kiinnostaviksi matkakohteiksi ja uskoakseni jäämme kaipaamaan ja ehkä suunnittelemaankin jo seuraavaa matkaa Vilnaan tai muualle Liettuaan. Meillä kaikilla oli Liettuan matkailussa covidin aikaan taukoa, mutta nyt sinne on jälleen mukava matkustaa.

Oma Vilnan matkani osui tänä vuonna elokuulle. Sen aikana saatoin myös käydä tapaamassa ja haastattelemassa suurlähettiläs Arja Makkosta hänen suurlähettiläskautensa pian päättyessä. Suurlähettiläällä oli myös Liettuan matkakohteista omat suosikkinsa,

joissa hän tosin ei työkiireidensä takia kertonut ehtineensä vierailemaan niin usein kuin olisi toivonut.

Itse Vilnassa kaksi vuotta aikoinaan asuneena ja siellä sekä muualla Liettuassa aktiivisesti matkailleena pyrin joka matkallani löytämään myös jotain uutta. Tänä vuonna uutta oli nykytaiteen museo MO. Museo on perustettu vuonna 2018 ja se sijaitsee modernissa rakennuksessa Pylimo-kadun varrella. Elokuun näyttelyissä vaikutuksen minuun tekivät erityisesti monet neuvostoajan jälkipuolen seksuaalivähemmistöihin liittyvät teokset. Mielinkiintoinen oli myös vitriini, jossa oli KGB:n hallussa olleita valokuvia epäilyttäivistä ryhmistä ja henkilöistä, mm. hipeistä. Taiteen ohella museon tiloissa on hyvä kahvila myös lounaan nauttimiseen sekä poikkeuksel-

lisen hyvä kauppa. Itselleni MO on jatkossa yksi lisäyys matkustaa Liettuan pääkaupunkiin entistä useammin.

On selvää, ettei Liettua oli ainoastaan Vilna, vaan maasta löytää hyvin paljon muutakin kiinnostavaa. Erilaisia kaupunkeja ja kyliä, historiaa, monipuolista kulttuuria ja taidetta ja mukavia ihmisiä.

Liettua ja laajemmin Baltia olivat tämän vuoden kesällä hyvin esillä myös Yleisradiossa. 10-jaksoinen Tuntematon Baltia-sarja käsitteli monipuolisesti kaikkia kolmea Baltian maata. Baltia on, toisin kuin joskus väitetään, edelleenkin tuntematon ja ikävä kyllä Liettua yleensä se kaikkein tuntemattomin. Done-laitis-seuran yksi tehtävä onkin tehdä maata ja sen kulttuuria meille tutummaksi.

*Anneli Temmes
päätoimittaja*

Ystävyyden, kulttuurin ja yhteistyön voimalla eteenpäin

Maailma ympärillämme muuttuu, ja tämä koskee myös ystävyyssseuroja, kuten Donelaitis-seuraa. Kulttuurivaihto ja yhteistyö Suomen ja Liettuan välillä on ollut toimintamme ydin jo lähes 35 vuotta, mutta jatkuva kehitys on välttämätöntä, jotta voimme säilyttää paikkamme muuttuvassa ympäristössä. Seura on aina ollut ylpeä siitä, että se edistää vahvoja kulttuurisiteitä näiden kahden pienen, mutta merkityksellisen maan välillä. Tämä vaatii kuitenkin jatkuvaa uudistumista ja toimintatapojen päivittämistä. Seuran on oltava valmiina houkuttelemaan uusia jäseniä ja luomaan heille tilaisuuksia osallistua, mutta samalla säilyttäen nykyisten jäsentemme innostus ja aktiivisuus, sillä he ovat seuran selkäranka ja perintö.

Jäsenten merkitys korostuu erityisesti, kun ensi vuonna juhlistamme Donelaitis-seuran 35-vuotista taivalta. Tämä merkkipaalu on osoitus siitä, kuinka vahvat ja kestävät suomalais-liettualaiset ystävyys-suhteet ovat olleet vuosien varrella. Juhlavuosi tulee olemaan erityinen tilaisuus muistella menneitä saavutuksia ja katsoa yhdessä tulevaa kohti. Juhlavuoden aikana seura tulee järjestämään monipuoli-

sia tapahtumia, kuten kulttuuriluentoja, elokuvanäytöksiä ja näyttelyitä. Jäsenistömme tuki ja osallistuminen ovat ratkaisevia, jotta juhluvusi voidaan toteuttaa suunnitellusti.

Valitettavasti kulttuuriala ei ole säästynyt taloudellisilta vaikeuksilta muuttuvan yhteiskunnan ympärillä. Taiteen ja kulttuurin rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset vaikuttavat suoraan myös Donelaitis-seuraan, kuten moniin muihinkin kulttuuri-toimijoihin ja ystävyyssseuroihin. Kulttuurialan rahoituksen kaventuminen koskettaa erityisesti taiteilijoiden ja kulttuurialan ammattilaisten työllisyyttä ja vaikuttaa kulttuurin saavutettavuuteen. Kohonneet kustannukset ja leikkaukset pakottavat monia kulttuurialan yhdistyksiä ja toimijoita uudelleenjärjestelyihin ja yhteistyömahdollisuuksien rajoittamiseen.

Tämän kevään vuosikokouksessa tehtiin tärkeä päätös ottaa seuralle käyttöön kannatusjäsenmaksu, joka on vähintään

50 euroa vuodessa, mutta suu-remmilla summilla voi seuran toimintaa tukea laajemminkin. Jokainen jäsen on seuralle arvokas, ja heidän tukensa mahdollistaa monipuolisen toiminnan jatkuvuuden.

Vaikka kulttuurialan taloudellinen tilanne tuo haasteita, emme anna niiden lannistaa. Donelaitis-seura on sitoutunut jatkamaan työtään Suomen ja Liettuan välisen kulttuurivaihdon edistämiseksi. Seuran 35-vuotisjuhluvusi tulee olemaan tilaisuus näyttää, kuinka vahvaa ystävyys, kulttuuri ja yhteistyö voivat olla. Toiminnassa onnistuminen nojaa vahvasti jäsentemme tukeen – teidän osallistumisenne ja panoksenne ovat seuran jatkuvuuden kanalta kultaakin arvokkaampaa.

Haluan lopuksi kiittää lämpimästi kaikkia jäseniämme, yhteistyökumppaneitamme ja paikallisyhdistyksiä jälleen kerran yhdestä kulttuurintäyteisestä vuodesta. Teidän tukenne, osallistumisenne ja intohimonne Liettuaa kohtaan ovat mahdollistaneet seuran toiminnan jatkumisen ja sen kehittämisen. Toivotamme teidät kaikki lämpimästi tervetulleiksi osallistumaan tulevan juhluvuden tapahtumiin ja viettämään kulttuurintäyteisiä hetkiä yhdessä. Yhdessä voimme jatkaa suomalais-liettualaisten kulttuurisiteiden ja ystävyyden vahvistamista.

Isa Jay
Puheenjohtaja

Neljä vuotta Liettuassa

Suurlähettiläs Arja Makkosen haastattelu

Tapasimme suurlähettiläs Arja Makkosen kanssa Suomen Vilnan suurlähetystössä elokuussa 2024. Aika oli hieman haikea, olihan suurlähettiläs pian päättämässä nelivuotista työtään Vilnassa ja palaamassa kotimaahan.

Arja Makkonen saapui Vilnaan 1.9.2020. Hän oli käynyt tutustumassa tulevaan työpaikkaansa saman vuoden toukokuussa. Tuolloin covidin aikaan vastassa olivat tyhjäät työtilat, kaupunki oli surullisen hiljainen ja vieraiden oli vaikeaa löytää edes avoinna olevaa hotellia, yhdestä ravintolasta oli sentään saanut pizzaa terassilla.

Suurlähettiläs sai Liettuan presidentiltä valtuuskirjansa 4.9.2020. Tilaisuudesta on valokuva suurlähetystön seinällä, kuvassa presidentillä ja suurlähettiläällä ovat maskit kasvoillaan. Saman syksyn lokakuussa oli vaalit, jonka jälkeen uusi parlamentti ja hallitus aloittivat. Normaali tapaamiskierros jäi seuraavaan vuoteen. Liettuan koronataapaukset nousivat lähes 4000:een päivässä, mikä käytännössä sulki maan. Suurlähettilään työ oli alkuaiikoina lähes pelkkää koronaa ja raportointia siitä, miten sitä maassa hoidetaan. Henkilökohtaisesti tärkeäksi paikaksi muodostui residenssi ja sen kaunis piha.

Vuoden 2021 syksyllä Suomen ja Liettuan diplomaattisuhteet täyttivät 100 vuotta (14.10.2021) ja niiden palauttaminen 30 vuotta (29.8.2021). Suomen ja Liettuan suurlähetystöt tekivät hyvin tiiviisti yhteistyötä, jotta juhluvuosi saisi ansaitsemaansa huomiota. Erityisen iloinen suurlähettiläs on siitä, että yhteisvoimin lähetystöt saivat esille virtuaalisen maiden historiaa esittelevän mielenkiintoisen valokuvänäyttelyn. Näyttelyä täydennettiin artikkeleilla Suomen ja Liettuan suhdekehityksestä, ulkoministereiden videotervehdyksillä ja historiasemi-

naarilla. Vilnassa 100-vuotissuhteita juhlistettiin yhteispohjoismaisella juhlakonsertilla 29.10. kapellimestari Sasha Mäkilän johdolla.

Kansainväliset kriisit

Suurlähettiläs Arja Makkosen kaudella monet kansainväliset kriisit näkyivät Liettuassa vahvasti. Näitä olivat Ryanairin koneen kaappaaminen Valko-Venäjälle keväällä 2021, josta tapahtumasta käynnistyivät pakotteet. Laittomien siirtolaisten pyrkiminen Liettuun ja tämän asian hoito kiinnosti Suomessa suuresti. Liettuan ja Kiinan suhteet heikkenivät ja helmikuussa 2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on ollut siitä lähtien keskeinen asia Liettuassa.

Ukraina on aina ollut tärkeä Liettualle ja liettualaisille, jotka alkoivat kerätä avustuksia sodan ensimmäisestä päivästä alkaen. Hyvin pian alettiin toimittaa myös sotilaallista materiaalia. Poliitikot kaikilla tasoilla alkoivat matkustaa Ukrainaan hyvin varhaisessa vaiheessa. Ukrainalaisia pakolaisia Liettuun tuli n. 85 000, joista yli 60 000 on edelleen maassa. He ovat integroituneet hyvin ja opiskelleet myös ahkerasti liettuan kieltä.

NATO, EU ja Pohjoismaat

Yksi suurlähettilään tehtävän huippukohta oli NATO:n kokous Vilnassa heinäkuussa 2023. Suomen NATO-jäsenyys herätti Liettuassa paljon positiivisia tunteita, vaikkakin joissain yhteyksissä ihmeteltiin, miksi Suomi ei ole aiemmin jäsen ollut.

Suomen kannalta yhteiset EU-asiat ovat olleet tärkeitä. Arja Makkosen aikana myös Pohjoismaiden ja Baltian maiden välinen yhteistyö lisääntyi. Se näkyy esimerkiksi suurlähettiläiden

Anneli Temmes ja Arja Makkonen

säännöllisinä tapaamisina, porukalla tavataan liettualaisia ministereitä tai järjestetään yhteisiä tilaisuuksia.

Suurlähettiläs toteaa yhden suuremman maan kollegansa todenneen, että hän luuli tulensa pieneen maahan, jossa mitään mullistavaa ei tapahdu. Samoin ajatteli suurlähettiläs itsekin. Kuinka väärässä oltiinkin!

Työskentely liettualaisten kanssa

Suurlähettiläs on tuntenut itsensä Liettuassa aina tervetulleeksi. Liettua on monella tavoin vastaanottavainen maa. Ihmisten kanssa on hyvä työskennellä, ihmiset ovat helposti lähestyttäviä ja mm. ministerien tapaaminen onnistuu helposti. Asiat sanotaan suoraan ja käytännönläheisyyttä arvostetaan.

Suurlähettilään mukaan monet asiat ovat neljässä vuodessa muuttuneet. Kansainvälisen tilanteen takia epävarmuus on lisääntynyt. Valko-Venäjän raja on Vilnasta 40 kilometrin päässä. On alettu puhua kriisiaikoihin varautumisesta koskien sähkökatkoksia, käteisvaroja, polttoaineita, väestönsuojaa. Kaiken kaikkeaan puheenaiheet ovat muuttuneet pitkälti turvallisuuteen liittyviksi.

Tuntematon Liettua

Liettua on suomalaisille edelleen se tuntemattomin Baltian maa, kuten myös suurlähettiläs YLE 1:n Tuntematon Baltia-sarjan jaksossaan toteaa. On masentavaa, kun edelleen saatetaan jopa Vilna ja Riika sekoittaa. Tai edelleen Liettua ja Latvia.

Suomella on Liettuassa hyvä maine. Liiketoimintaympäristö on lähellä suomalaista, eikä

sen pitäisi suurempia kulttuurishokkeja aiheuttaa. Suomalaisia yrityksiä käy myös suurlähetystössä kuulemassa, miten toimintaympäristö nähdään ja tarvittaessa myös hyvin toimiva kauppayhdistys voi auttaa.

Suomalaiselle matkailijalle Vilna ja Liettua ovat erinomaisia kohteita. Maassa on todella paljon nähtävää. Liettualainen kulttuuri on korkeatasoista, konserttitalit ovat täynnä eri ikäisiä ihmisiä. Suurlähettiläs harmittelee, että työ on vienyt niin paljon mukanaan, ettei kulttuuritapahtumiin ole ehtinyt niin paljoa kuin olisi halunnut. Ruoka on hyvää ja erilaisia ravintolaita on Vilnassa paljon. Lento- ja Helsingistä on useita päivittäin. Omista Liettuan matkakohteistaan suurlähettiläs mainitsee mm. Trakain, Klaipedan ja Kuurin kynnään, Raudonė kartanon ja Kernaven kummut.

Tulevaisuus

Suurlähettiläs Arja Makkosen mukaan Liettuan tulevaisuus näyttää hyvältä. Paljon riippuu tietenkin siitä, mitä ympärillä tapahtuu. Kaikki toivomekin, että turvallisuuspoliittinen tilanne pian rauhoittuisi.

Alueellinen yhteistyö Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Puolan kanssa tullee entisestään lisääntymään. Liettuan talous on hyvässä kunnossa, ylpeydenaiheena on myös maan palkkatason merkittävä nousu. Onnellisuusraportissa liettualaiset nuoret ovat ykkösiä!

Seuraajalleen Arja Makkonen jättää mielenkiintoiset työtehtävät, erinomaisen työskentely-ympäristön, kivan työtiimin ja mukavan residenssin.

*Haastattelu:
Anneli Temmes*

Travelling to Lithuania: questions to Lithuania Travel

*The answers to the questions have been prepared in Lithuania Travel (National Tourism Development Agency) on behalf of Ms. **Olga Gončarova**, General Manager*

How important is tourism for the Lithuanian economy?

Before the pandemic, Lithuania's tourism sector contributed about 3% to the country's GDP. However, like in many other countries, the sector was severely impacted during the pandemic, with its share dropping by 40%, down to just 1.7% in 2020. Encouragingly, by 2022, tourism had rebounded to 2.12% of the national GDP, marking a 73% recovery compared to 2019. With foreign tourists gradually returning and domestic tourism surpassing pre-pandemic levels, a full recovery is expected within the next few years.

Lithuania's travel export, which encompasses all travel services and goods purchased by foreign visitors in Lithuania (excluding international passenger transport), has seen significant changes in recent years, reflecting the dynamic nature of the country's tourism sector. Until 2019, travel

exports grew by 5–9% annually, but with the onset of the pandemic, a sharp 62% decline was recorded, which continued into 2021. However, in 2023, travel exports became one of the fastest-growing service export categories, increasing by 47% compared to the same period in 2022, resulting in travel exports being 25% higher than in 2019.

Before the pandemic, travel exports accounted for more than a tenth of Lithuania's total service exports. However, in 2020-2021, the share of tourism in service exports nearly halved to 4–5%. By 2023, the contribution of travel exports to overall service exports increased, reaching 7%.

How many tourists come to Lithuania annually?

Lithuania reached its highest number of foreign tourists in 2019, with 1.94 million international visitors. Naturally, during the pandemic, the number of foreign tourists dropped drastically to just over 500 000 per year. However, in 2023, 1.37 million foreign tourists had visited Lithuania, indicating that we have now recovered 71% of the pre-pandemic level of foreign tourist arrivals.

From which countries come the most tourists?

In 2023, Lithuania's largest inbound tourism markets were Poland, Germany, Latvia, Belarus, the USA, and the United Kingdom. Tourists from these countries accounted for more than 50% of the total market share. Before the pandemic, the composition of Lithuania's top inbound tourism markets was somewhat different: in addition to Poland, Germany, and Latvia, Russia and Ukraine were also among the top countries from which Lithuania received the most tourists. However, due to the geopolitical situation and imposed restrictions, the number of tourists from Russia decreased by 92% in 2023, while the number of Ukrainian tourists dropped by 50% compared to 2019.

Could you, please, shortly describe why Lithuania is an attractive travel destination?

The best experiences are those you share – Lithuania has a history of being at the cross section of cultures and traditions. It's this history that shapes modern Lithuania. Here

the locals are ready to share and provide opportunities for visitors to create memorable experiences that are quintessentially Lithuanian

Where nature meets culture

– Lithuania's landscape is defined by forests, lakes, and its pristine and internationally renowned coast. Nature lies at the heart of the Lithuanian identity. Many of its cultural pursuits and artistic and artisanal creations stem from this. From mushroom foraging to amber gathering, to straw garden creating, all the way to modern local cuisine, you'll find this link to nature expressing itself everywhere.

Compact, contemporary and classical

– Lithuanian cities are the definition of convenient. Both Vilnius and Kaunas have international airports located 20 minutes from their center. They also share the way they blend strong architectural forms (the Baroque for Vilnius, and Modernist for Kaunas) with the spirit of a bustling modern hub. And the port city of Klaipėda is able to offer its unique spin on a classical style (Fachwerk).

Could you, please, recommend some attractions in Lithuania which maybe are not yet very well-known?

Sauna in a former jail

Lukiškės 2.0 in Vilnius – a former jail, now – a hub for music, art, and entertainment. As of this year, you can also enjoy a good sauna experience

here! The igloo-shaped sauna "Vytautas beats the gong" will be waiting for sauna enthusiasts here until May and may even become a permanent home. In this unconventional setting, not only hot steam and an ice-water bath, but also themed programs by professional bathers await. The new sauna "Vytautas beats the gong" is already open in the heart of Vingis Park, and this year the steam will also rise on a special pontoon in the Neris River.

More: <https://ivanasmusagonga.lt/rezervacija/0/2024-01-23/>

Walk the edge of the TV tower in Vilnius

How about a walk on the edge of the Vilnius TV tower 170 meters (about 557.74 ft) above ground? Vilnius TV Tower invites you to one of the most memorable adventures! A short briefing and you are ready to experience the windy freedom and breathtaking views of the capital of Lithuania.

<https://tvbokstas.lt/en/edge-walk/>

The Largest Historical Car Collection in Vilnius

Discover a world-class historical car museum located in the legendary Vilnius taxi park, just beyond the old town. This expansive collection, the largest in Lithuania, showcases over 100 cars representing the evolution of automobiles from the earliest motor vehicles to contemporary supercars. These unique and exclusive exhibits not only narrate their own stories but also transport you to significant moments in

Eva Louhio

world history. Don't miss the chance to sit in the historical 'Delage' or experience a journey with the King of Nepal, and explore cars associated with personalities like Coco Chanel, Paul McCartney, and A. Einstein, including the iconic Hispano Suiza model.
<https://www.govilnius.lt/visit-vilnius/places/en-auto-museum>

Lithuanian vineyards

Wine made from cherries, apples, currants, blueberries, quince, lingonberries, sea buckthorn, strawberries and even tomatoes. You can taste this kind of wine in „Miella vyninėje” vineyard located in the Alytus region. In 2024, it is planned to hold educational tastings "Get to know Lithuanian wine" in this young vineyard surrounded by 5,000 vines.
More: <https://miellavynine.lt/content/4-degustacijos>

Overnight in a broken bed

Have you ever heard of a very bad hotel in Kaunas? The creators of the very bad hotel in

Žaliakalnis, a hotel with an exclusive style, will soon invite you to a new hotel called Broken bed. According to Kaunas IN, the sibling of Very Bad Hotel will be housed in a house reminiscent of the Adams family residence and will be a great choice for Kaunas visitors looking for a different accommodation experience.

More: <https://www.facebook.com/verybadhotel>

Little Versailles in Vilnius

The Grand Hetman of the Grand Duchy of Lithuania and Governor of Vilnius, K.J. Sapiega, was one of the richest and most influential noblemen in Lithuania. He was even called the uncrowned ruler of Lithuania. It is no wonder that his 17th-century residence in Antakalnis later earned the nickname 'Little Versailles.' Sapiega Palace (Vilnius) will reopen for a new life early this spring.

The palace, which will operate as a branch of the Contemporary Art Centre, will include concert, conference, and video screening rooms, spaces for exhibitions and educational activities, a reading room, and a café. Guided tours will provide an opportunity to learn about the history of the palace and its artistic heritage, including frescoes, wall and ceiling decorations, mouldings, and the process of their restoration

More: <https://sapiegurumai.lt/en/home/>

What is the role of Lithuanian Travel to promote tourism in Lithuania?

We are a national tourism development agency whose mission is to raise awareness

about the many reasons why Lithuania is an ideal tourist destination. We do everything we can to inspire tour operators, travel agents, wholesalers, online retailers and event organizers, as well as journalists, influencers – basically everyone with a role in the tourism world – to promote the authentic experiences that Lithuania has to offer.

We strive to increase the competitiveness of our tourism products and offerings by advising, promoting and working with tourism operators and tourism businesses across Lithuania. And by doing this, we also hope to help stimulate both the national economy and the economies of the region, cities and towns.

We want the world to experience Lithuania, and to help stimulate cultural interchange by attracting tourists from all over the world.

Eeva Louhio

OUR MISSION

For tourists

To create a smooth travel experience that highlights the country's authenticity, natural beauty and uniqueness

To curate tourism products with the help of our partners that deliver experiences that can be enjoyed throughout the year, as well as unique seasonal experiences

For the tourism industry

To help create tourism products that help attract more tourists, increase revenue and awareness

To work together to build tourism products that are aimed more precisely at specific audiences willing to invest in the best experiences

For the society

To create reasons for individuals to be proud of Lithuania and introduce Lithuania to them.

To stimulate cultural interchange between Lithuania and the rest of the world by attracting global travelers and creating tourism products that stimulate interaction.

For possible further questions, please contact Ms.

Jolanta Masiulienė, Head of Marketing and Communication Department
Mob. +370 619 29 795

*Conducted by
Anneli Temmes*

Suomalaisen median välittämä kuva Liettuasta matkailumaana 1900-luvun alkupuolella

Liettuasta on tullut viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana suosittu matkailumaa. Tätä nykyä suomalaisia turisteja ja vieraita käy Liettuassa vuosittain noin 100 000. Määrä on kaksinkertaistunut vuosituhaten vaihteesta ja kymmenkertaistunut, jos vertailukohtana on 1980-luku. Hieman taaempaa menneisyydestä löytyy myös pitkä jakso, jolloin matkailu ei ollut lainkaan mahdollista.

Toisen maailmansodan aikana ja vielä kymmenkunta vuotta sen jälkeen Suomen ja Liettuan yhteydet olivat käytännössä kokonaan poikki. Liettuan miehittänyt Neuvostoliitto ei halunnut ulkomaisia, varsinkaan länsimaisia silminnäkijöitä paikalle todistamaan, miten se tuhosi itsenäisyyden aikaisen yhteiskuntajärjestyksen, kukisti liettualaisten aktiivisen vastarintaliikkeen ja pani toimeen kansanmurhaan rinnastettavia vainotoimia.

Sodan jälkeen ulkomaalaisten vierailut Liettuassa tulivat ylipäättään mahdolliseksi vasta 1950-luvun jälkipuolella, aluksi esimerkiksi tieteen tai kulttuurin edustajien suppeina delegaatioina. Vasta seuraavan vuosikymmenen jälkipuolella avautui vähitellen mahdollisuus tavanomaisille turistimatkoille, nekin lähes pelkästään toimistojen järjestäminä ryhmämatkoina Neuvostoliiton hajoamiseen asti.

Ennen näitä vaiheita suomalaisia matkailijoita kuitenkin kävi Liettuassa maailmansotien välisenä aikana, yksittäisiä kulttuurielämän edustajia jo aiemminkin. Suomalaisen vierailijoiden määrä Liettuassa oli arviolta muutamia satoja henkilöitä vuosittain 1930-luvulla. Silloin liikenneyhteyksien parantumisen ja yleisen vaurastumisen myötä koettiin ensimmäinen yleinen ”matkailubuumi” – toki vielä varsin vaatimaton nykyaikaan verrattuna.

Kaunas: Vytautas-kirkko.

Harvat erikoisteokset ja aikakauslehdet myönteisen kuvan rakentajina

Mistä suomalaiset matkailijat saivat ennakkotietoa Liettuasta? Ensimmäiset suomalaisille tarkoitetut Baltian maita esitelleet kirjan muotoon painetut matkailuoppaat ilmestyivät nimienomaan 1930-luvun taitteessa. Liettuan osalta ensimmäinen sellainen ilmestyi vuonna 1934 (*Liettua: lyhyt matkaopas*). Muita maail-

mansotien välisenä aikana merkittäviä tiedonlähteitä olivat tietoteokset ja etenkin muutamats aikakauslehdet.

Jos ajatellaan Liettuaasta tietoa antaneiden teosten levikkiä, niin maantiedon oppikirjat olivat ylivoimainen ykkönen. Kaikki suomalaiset saivat jo oppivelvollisuuskoulussa tietynlaiset perustiedot Liettuasta: luonnonoloista, yhteiskunnasta, elinkeinoista, kulttuurista ja historiasta. Toisaalta oppikirjoissa Liettuaa koskeva osuus oli hyvin lyhyt, korkeintaan sivun mittainen, eikä niissä yleensä ollut kuvia. Eri elämäntaloja koskevat tiedot olivat siten hyvin tiivistettyjä ja niukkoja.

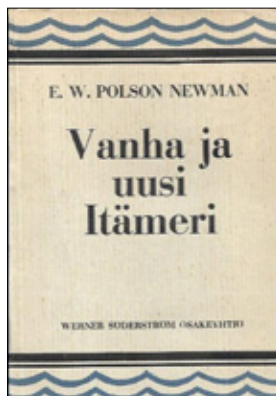
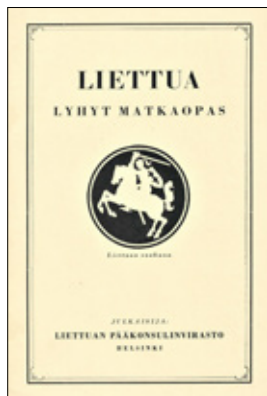
Koulukirjojen varsinaisena tarkoituksena ei myöskään ollut herättää matkailullista kiinnostusta mitään maata tai sen asukkaita ja kulttuuria kohtaan, vaan tarjota neutraalia asiatietoa. Sama koskee myös tietosanakirjoja, jotka olivat levikin puolesta toiseksi yleisin tiedon lähde suomalaiselle lukijakunnalle. Tällaisen yleisteosten kautta oli kuitenkin mahdollista hahmottaa, että Liettua oli suurin piirtein Suomen kaltainen maa: viljava maatalousmaa, jossa oli vähemmän metsiä kuin Suomessa; ei vahvaa teollisuutta, eikä suurkaupunkeja; historian osalta tiettyjä yhtäläisyyksiä suhteessa Venäjään.

Tuttuus on yleensä turvallisuutta, joten samankaltaisuus loi todennäköisesti jonkinlaista perusmyönteistä mielikuvaa, mutta siitä puuttui erilaisuuteen tai eksotiikkaan liittyvä kiinnostuksen herättäminen. Viimeksi mainittuja elementtejä löytyi käytännössä kolmesta kirjasta. Liettua-matkaoppaan lisäksi sellaisia olivat Reino Silvannon *Liettua muinoin ja nyt* (1920),

joka oli ainoa suomenkielinen Liettuaan keskittynyt yleisteos 1900-luvun alkupuoliskolla. Toinen oli brittiläisen E. W. Polson Newmanin suomenennettu teos *Vanha ja uusi Itämeri* (1930), jossa käsiteltiin koko Baltiaa ja Puolaa.

Niissä molemmissa kuvailtiin Liettuan luontoa (metsät, pienipiirteiset mäet, joet ja järvet) ja kulttuurimaisemaa (viljavat pellot, perinteinen puurakennuskanta sekä kaupunkien kirkot ja historialliset muistomerkit) hyvin kauniiksi ja miellyttäväksi. Liettualaisia kuvattiin sitkeiksi, ahkeriksi ja vakaumuksellisiksi kristityiksi, joilla oli hyvät mahdollisuudet rakentaa maataan kohti entistä parempaa tulevaisuutta. Muista tietokirjoista poiketen Silvanto ja Polson Newman kuvailivat myös Vilnaa ja kehuivat sen tunnetuimpia historiallisia nähtävyyksiä. Koulukirjoissa, tietokirjoissa ja Liettua-matkaoppaassa Vilnaa ei esitelty, koska maailmansotien välisenä aikana kaupunki oli Puolan hallinnassa. Silvanto ja Polson Newman kuitenkin halusivat katsoa asiaa laajemmasta kuin pelkkien valtionrajojen näkökulmasta.

Silvannon ja Polson Newmanin teoksia painettiin muutamia tuhansia kappaleita, joten ne eivät tavoittaneet suurta yleisöä tietosanakirjojen ja koulukirjojen tapaan. Toisaalta asiasta kiinnostuneille, varakkaaseen ja koulututtuneeseen eliittiin kuuluville ne tarjosivat runsaasti tietoa Liettuasta, vieläpä laadittuna siihen muotoon, että se saattoi hyvinkin herättää kiinnostusta matkustaa Liettuaan. Sama ylempiin yhteiskuntaryhmiin kuulunut joukko joka tapauksessa muodosti matkailijoiden ylivoimaisen enemmistön maailmansotien välisenä aikana, erityisesti kun puhutaan ulkomaan matkoista.

Artikkelin kuvat on Reino Silvannon kirjasta *Liettua muinoin ja nyt* (1920) sekä *Suomen Sotilas* -ledestä N:o 4 /1936

Kun ajatellaan matkailulle soveliaista kohderyhmää, medianakanavan levikkiä sekä Liettuaa koskeneen tiedon määrää, monipuolisuutta ja laatua (myönteisyyttä), niin sotien välisen ajan Suomessa keskeisimpään rooliin nousevat johtavat aikakauslehdet, joissa oli myös runsaasti kuvitusta. Näitä olivat Suomen Kuvalehti ja etenkin Suomen Sotilas. Molempien levikki oli kymmeniätuhansia ja todellinen lukijakunta luonnollisesti vielä suurempi.

Suomen Kuvalehti ilmestyi viikoittain, ja Liettuaa käsitelleitä, eri elämänaloihin liittyneitä uutisia ja lyhyitä artikkeleita ilmestyi lehdessä keskimäärin muutamia kappaleita vuosittain. Suomen Sotilas ilmestyi yleensä kerran kuussa, mutta siinä kirjoitusten lukumäärä vuosittain oli samaa tasoa kuin Suomen Kuvalehdessä. Suomen Sotilas-lehden teki lisäksi Liettua-teeman osalta aivan erityiseksi se, että lehteä toimitettiin hyvin vahvaan suomalais-liettualaiseen aseveljeysshenkeen pohjautuen. Asenne heijastui lehden kaikkeen Liettuaa koskeneeseen sisältöön. Vaikka Suomen Sotilas oli nimensä mukaisesti sotilasalan aikakauslehti, sen

Liettua-aineistossa oli runsaasti myös Liettuan luontoa, kulttuuria, historiaa ja muita vastavia aloja käsitelleitä artikkeleita. Suomen Sotilas julkaisi kolme pelkästään Liettualle omistettua, 30–50-sivuista erikoisnumeroa, vuosina 1934, 1936 ja 1938.

Lähes nykyaikaiset kiinnostuksen kohteet

Mitkä asiat Liettuaassa sitten koettiin matkailijan silmin kiinnostaviksi? Tältä osin voidaan todeta, että maku oli hyvin samankaltainen kuin nykyäänkin. Ensimmäinen asia oli Liettualle ominaisen luonnon- ja kulttuurimaiseman pitäminen kauniina. Tekstiä tukenut julkaistut kuvat esittivät vaihtelevasti jokia, järviä, metsäisiä mäkiä ja peltomaisemia. Lisäksi erityistä kiinnostusta herättivät Kuurinkynnäs hiekkadyynien sekä Palanga, jota kuvattiin Liettuan merelliseksi kesäparatisiksi hiekkarantoineen.

Toinen kokonaisuus oli maaseudun ja kaupunkien rakennuskanta. Maaseudulta valittiin kuva-aineistoon isokokoisia, hyväkuntoisia ja näyttävin puukoristeluin varustettuja talonpoikaistaloja. Maalaisidylliä täydentämään sopivat usein kuvaukset kansallispukuisista naisista. Nämä valinnat heijastivat oman aikansa ihanteita siitä, kuinka itsenäiset, hyvin toimeen tulevat talonpojat muodostivat kansakunnan selkärangan, ja naisille oli varattu siinä yhteydessä rooli ”oikeiden ja terveiden” kansallisten perinteiden säilyttäjinä.

Kaupungeista esiteltiin yleensä tunnettuja ja historiallisia julkisia rakennuksia. Eniten huomioita sai pääkaupunki Kaunas, josta löytyi esimerkiksi Vytautasin kirkko ja linnan rauniot. Kaunasin hieman uudemmasta rakennuskannasta valittiin kuva-aineistoon itsenäisen Liettuan yhteiskunnan kannalta symbolisesti merkittäviä rakennuksia kuten oikeusministeriön ja ulkoministeriön rakennukset. Yleiskuvissa näytettiin matkailun näkökulmasta ajattoman tyyppillisesti panoraamoja, joiden keskiössä oli vanhakaupunki ja kuvan laidoilla kaupunkikeskustan uudempia osia.

Toiseksi eniten huomiota kiinnitettiin Liettuan ulkomaankaupan solmukohtaan, Klaipėdaan eli Memeliin, josta käytettiin pääasiassa kaupunkin saksankielistä nimeä. Kaupunki oli myös

asukasluvultaan toiseksi suurin sotienvälisen ajan Liettuassa. Memelistä löytyi paitsi Kuurinkynnään kärki, myös suomalaisia kirjoittajia viehättänyt yhdistelmä uutta ja vanhaa. Memelin suurenmoiseksi kuvattu suuri satama, teollisuuslaitosten runsaus sekä kaupungin ”uudenaikaiseksi suunniteltu [keskusta] leveine katuineen, teattereineen ja hyvine hotelleineen” ilmeisestikin vastasi moderneja mukavuuksia ja dynaamista edistystä ihannoineiden kävijöiden toiveita. Jos siis suomalaisten tarkkailijoiden mielestä liettualainen maaseutu oli

Kaunasin vanhan linnan raunioita.

Klaipėda-Memel: Seminaari.

tutustumisen arvoinen perinteidensä ansiosta, niin kaupunkien kohdalla ”saksalaista tehokkuutta” edustanut Memel sai jopa enemmän kiitosta kuin pääkaupunki Kaunas.

Liettualaisten syvä uskonnollisuus herätti poikkeuksetta myönteistä huomiota, jälleen ajan arvojen mukaisesti. Erityisenä, myös matkailijoita kiinnostavana osoituksena kristinuskon vahvasta roolista liettualaisessa kulttuurissa nostettiin usein esiin pihoilla ja julkisilla paikoilla näkyneet ristit. Nyky-Liettuankin tunnetuimpiin nähtävyyksiin kuuluva *Kryžiu kalnas* (Ristikukkula) esiintyi artikkelien kuvituksessa jo tuolloin, jolloin ristejä oli muutama sata (nykyään yli 100 000).

Paikan päällä käyneet suomalaiset kehuivat matkakertomuksissaan aina liettualaisten ystävällisyyttä ja vieraanvaraisuutta. Kun kirjoitettiin tutustumismatkoista esimerkiksi liettualaisten maanpuolustus- tai kulttuurialan järjestöjen toimintaan, emäntiä tai isäntiä keuhuttiin aina hyvin lämpimin sanoin. Vaikuttaa siltä, että kyse ei ollut pelkästään muodollisesta kohteliaisuudesta, vaan kirjoituksissa viitattiin usein siihen, että liettualaisilta oli ollut mahdollista konkreettisesti oppia jotain. Esimerkiksi sotainvalidien huoltotyötä pidettiin esimerkiksi Suomessa verrattuna.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että aika-kauslehtien ja erikoisteosten kautta Liettuasta välittyi suomalaiselle lukijakunnalle lähtökohtaisesti myönteinen ja monissa tapauksissa suorastaan ylistävä kuva. Voidaan sen pohjalta olettaa, että Liettua näyttäytyi varsin houkuttelevalta matkailumaalta. Maailmansotien välisen ajan nykypäiviin verrattuna hankalat liikenneyhteydet ja matala elintaso eivät kuitenkaan mahdollistaneet vielä varsinaista massaturismia, vaan matkustaminen Suomesta Liettuun oli käytännössä vain harvalukuisen eliitin ulottuvilla.

Kari Alenius

Monikulttuurinen Liettua

Eeva Louhio

Liettua on monikulttuurisuuden runsauden sarvi. Valtion rajat ovat vaihdelleet ajan saatossa. Moninaisia etnisiä ryhmiä on liittynyt väestöön, mutta toisaalta asukkaita alueluovutusten seurauksena on siirtynyt toisaalle.

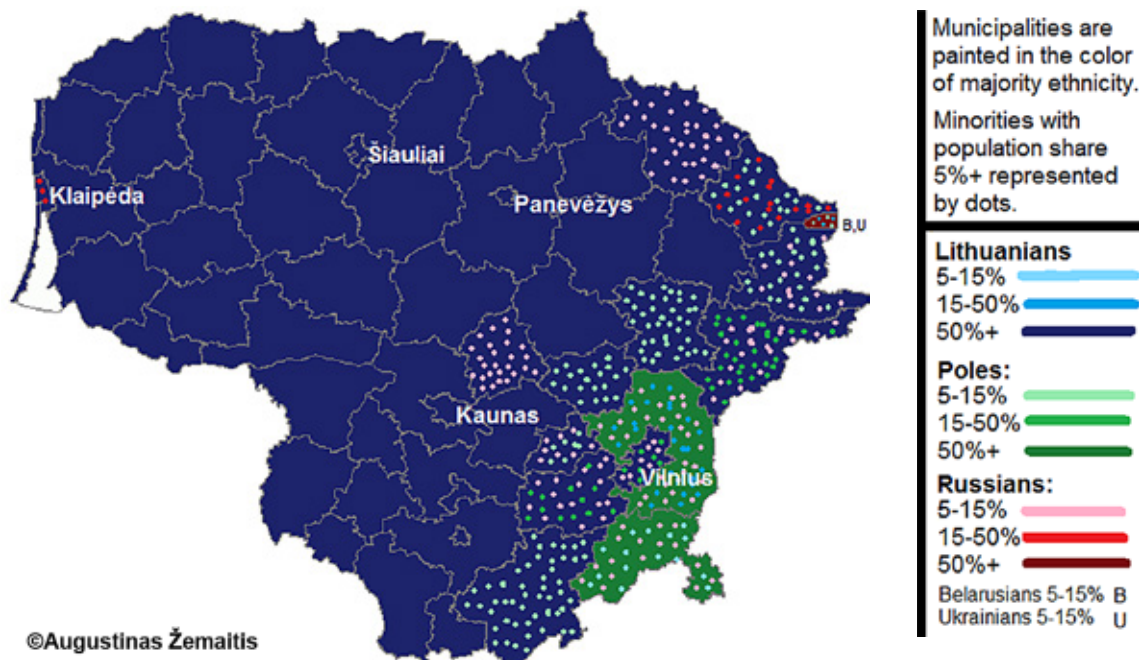
Historiallisesti Liettua on näyttäytynyt suurvaltojen temmellyskenttänä. Joskin 1200–1400-luvuilla Liettua ulottui nykyisten Valko-Venäjän ja Ukrainan alueiden kautta Mustalle merelle asti. Puola-Liettuan perintönä maassa on laaja puolalainen vähemmistö, josta suurin osa asuu Liettuan kaakkoisosassa. Puola ja sen kautta keskieurooppalainen kulttuuri on vaikuttanut merkittävästi liettualaiseen elämäntapaan.

Juutalaisia houkuteltiin Liettuan suurruhtinaskuntaan etenkin 1800-luvulla antamalla heille taloudellisia ja ammatillisia etuoikeuksia. Yhteisöjä syntyi runsaasti, sillä juutalaisia asui lähes 240 000 ennen toista maailmansotaa. Kunnes suuren tragedian, toisen maailman-

sodan, aikana heistä teloitettiin 96 prosenttia. Nykyään maassa asuu 2200 juutalaista.

Liettuan kieltä väheksyttiin niin Puola-Liettuaassa kuin Venäjän keisarikunnassakin. Yhteiskuntaluokat olivat eriytyneitä, Liettuan aatelisto puhui puolaa, mutta venäjän kieli yleistyi 1700-luvulla etenkin yläluokan, virkamiesten, sotilaiden ja kauppiaiden keskuudessa. Ainoastaan talonpojat puhuivat liettuaa, kuitenkin kansallinen herääminen voimisti kielen asemaa pikkuhiljaa myös muiden yhteiskuntaluokkien piirissä. Se synnytti liettuantielistä kirjallisuutta ja kieli saatiin opetus- ja puhokieleksi 1800-luvulla.

Lähes 50 vuotta kestänyt Neuvostoliiton miehitys ja keskusvallan tiukka kontrolli vaikutti suuresti liettualaiseen yhteiskuntaan, talouteen ja ajattelutapaan. Kun Liettuan neuvostotasavalta oli osa Neuvostoliittoa, liikkuvuus maan eri alueiden välillä oli vilkasta. Läntistä osaa teollistettiin voimakkaasti ja sinne muutti

Lähde: Ethnicities in Lithuania: Introduction. TrueLithuania.com <https://www.truelithuania.com/topics/culture-of-lithuania/ethnicities-of-lithuania>

runsaasti ammattitaitoista työvoimaa. Opiskelijoiden saatua tutkintonsa valmiiksi valtio määräsi heidät Neuvostoliiton eri alueille vuosiksi töihin, osa jäi pysyvästi uusille paikkakunnille, osa muutti takaisin synnyinalueilleen.

Nykyinen kulttuurien ja asukkaiden kirjo

Rikas kulttuurielämä näkyy Liettuan ruokaperinteessä, arkkitehtuurissa, uskonossa, käsityöissä ja muussa taiteessa. Niissä ammenetaan vuosisatoja kestänyttä kulttuurin vaihtoa niin idän kuin lännen välillä sekä omaperäisiä kansallisia perinteitä. Matkaaja hämmästytyöntekijöiden sujuvaa monikielisyyttä, usein liettuan ja maan vähemmistökielen luontevan vuorottelun huomaa palveluissa.

Liettuan tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 maassa oli yli 2,8 miljoonaa asukasta, joista liettualaiset olivat selkeä enemmistö, 85 prosenttia. Puolalaiset muodostivat maan suurimman vähemmistön, 183 000 (7 %). Nykyään Liettuaan muutetaan pääasiassa entisen Neuvostoliiton alueilta. Yhteisen historian vuoksi kulttuuri koetaan tutuksi ja usein myös venäjän kielellä tulee ymmärretyksi. Maassa asuu pieniä määriä latvialaisia, tataareja, armenialaisia, azerbaidžanilaisia, moldovalaisia, georgialaisia

ja virolaisia. Vuonna 2021 asukkaista venäläisiä oli 141 000 (5 %), valkovenäläisiä 28 000 (1 %) sekä ukrainalaisia 14 000 (0,5 %). Vaikka yleisesti vähemmistöjen määrät pienenevät, ukrainalaisten osuus on kasvanut. Venäjän hyökkäyksen vuoksi ukrainalaisia pakolaisia on saapunut Liettuaan runsaat 80 000 henkilöä vuoden 2023 loppuun mennessä.

Suurin osa etnisistä vähemmistöistä asuu Itä-Liettuaassa. Kartassa on eritelty liettualaisten ja suurimpien vähemmistöjen asuinalueita ja lukumääriä.

Usein uskonto liittyy etniseen taustaan, Puolan vaikutus katolisuuden leviämiseen Liettuaassa on merkittävä. Katolisuus on maan valtauskonto, jonka seurakuntiin kuuluu 2 miljoonaa liettualaista. Ortodokseja on yli 100 000, vanhauskoisia 18 000 sekä luterilaisia noin 15 000. Uskonto näkyy erityisesti juhlapyhien vietossa.

Keskustelu kielivalinnoista ja kaksikielisyydestä

Monet asukkaat yhdistävät etnisen taustansa ja äidinkielenä yhdeksi ja samaksi asiaksi. Kaksikielisyys on tavallista, yleisimmät kieliyhdistelmät ovat liettua-puola, liettua-venäjä ja puola-venäjä. Erilaiset poliittiset näkemykset

nousevat esille kielikeskustelussa. Liettuaa puhuu 80 prosenttia väestöstä, toiseksi suosituin vieras kieli englannin jälkeen on venäjä (70 %). Yleisesti on seurattu Viron ja Latvian koulumallia, jossa omaa kansallista kieltä käytetään ja opetetaan päiväkodissa sekä koulussa. Opettajilta vaaditaan hyvää liettuan kielen taitoa.

Opetus tapahtuu liettuaksi, mutta lähinnä Vilnassa on vähemmistöjen, puolalaisten, valkovenäläisten, juutalaisten ja venäläisten kaksikielisiä kouluja, joissa noudatetaan kaksikielistä opetussuunnitelmaa. Näiden ohella löytyy englannin, ranskan ja saksankielisiä oppilaitoksia. Kaikissa kouluissa opiskellaan myös liettuaa. Opetusministeriössä pyritään vähentämään venäjän kielen osuutta ja korostamaan puolaa tai muuta Euroopassa puhuttua kieltä

J. Stacevičius / LRT nuotr. 2023

Oppilaita koulussa. Students at school.

Lähde: <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1888776/lithuania-wants-to-teach-kids-polish-instead-of-russian-but-doesn-t-have-enough-teachers>

Lähteet

Alenius, Kari (2024). Liettuan ja Puolan yhteinen taival. Tuntematon Baltia-sarja. Yle-areena 1.7.2024.

Education. <https://www.renkuosilietuva.lt/en/education/>

Ihamäki, Katja (2023). Elämä jatkuu - ukrainalaiset pakolaiset saavat turvaa Liettuasta. *Liettua lehti* 1/2003. Liettuan historia. https://fi.wikipedia.org/wiki/Liettuan_historia

Lindgren, Anni (2023). Vaikka ryömien Ukrainan hyväksi. *Ulkopolitiikka* 3, 38-43. Lithuania's minorities department slams proposals to phase out Russian-language education BNS. 2024.

<https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2167764/lithuania-s-minorities-department-slams-proposals-to-phase-out-russian-language-education>

ensimmäisenä vieraana kielenä. Asian monimutkaisuutta lisää ukrainalaisten pakolaisten halukkuus mennä venäjänkielisiin kouluihin. Lisäksi venäjänkielinen maahanmuuttajayhteisö koostuu pääasiassa Valko-Venäjältä, Ukrainasta ja Venäjältä poliittisista syistä paenneista henkilöistä.

Liettuan vähemmistöjen edustaja kommentoi kansallisen identiteetin olevan herkkä ja henkilökohtainen asia, mutta tärkeä osa kulttuuria. Keskusteluissa korostetaan, että hyökäysotaa kannattavat ovat henkilöiden omia ongelmia eivät niinkään kansallisia ominaisuuksia. Sen vuoksi tarvitaan avointa keskustelua vähemmistöjen, opiskelijoiden ja kouluhallinnon kanssa, jotta näitä asioita voidaan ratkaista.

Myös liettualaisten suhtautuminen puolalaisiin näyttäytyy monimuotoisena. Historialliset kokemukset toisen maailmansodan aikaisista vastarintaliikkeistä puolalaisten ja liettualaisten välillä sekä puolalaisten toiveet itsehallintoalueesta ovat lisänneet jännitteitä. Puolan kielellä Liettuassa on vähemmistokielen asema. Puolalaisvähemmistö on toivonut, että heidän henkilönimensä olisi mahdollista kirjoittaa alkuperäisellä tavalla eli kirjaimia W, Q, X käyttäen. Pitkien keskustelujen tuloksena kyseinen toivomus hyväksyttiin, sillä näitä kirjaimia liettuan aakkosessa ei ole. Puolan ja Liettuan kansanyhteisön välinen rakentava vuoropuhelu on vahvistunut ja molemminpuolista luottamusta on rakennettu.

Katja Ihamäki

Results of the 2021 Population and Housing Census of the Republic of Lithuania. Nationality, native language and religion. Official Statistics Portal.

<https://osp.stat.gov.lt/en/2021-gyventoju-ir-busturasymo-rezultatai/tautybe-gimtoji-kalba-ir-tikyba>

Šlevaitė, Urtė 2023. Lithuania wants to teach kids Polish instead of Russian - but doesn't have enough teachers. LRT.lt

<https://bnn-news.com/lithuania-wants-to-teach-polish-instead-of-russian-242993>

Teškevičius, Simonas (2022). Between national and local memories: the case of Vilnius (Vilnius) region in Lithuania. *Journal of Baltic Studies*, 625-640.

<https://doi-org.ezproxy.metropolia.fi/10.1080/01629778.2022.2137539>

Haastattelu:

Baublytė-Savaja, Rytė. Lehdistö- ja kulttuuriassistentti. Suomen suurlähetystö. 7.8.2024.

Parlamentaarinen yhteydenpito Suomen ja Liettuan välillä on ollut vilkasta

Džoja Gunda Barysaitė, Office of the Seimas

Liettua-ystävyyssryhmän delegaation keväällä 2022 otti vastaan Liettuan parlamentin Seimasin puhemies Viktorija Čmilytė-Nielsen seurueineen. Kuvassa vasemmalta suurlähettiläs Arja Makkonen, kansanedustajat Sakari Puisto ja Heli Järvinen sekä Seimasin EU-valiokunnan puheenjohtajana toiminut Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė ja edessä oikealla puhemies Viktorija Čmilytė-Nielsen.

Vaalikautta on takana noin puolitoista vuotta, ja jokseenkin yhtä kauan on toiminut myös eduskunnan uudelleen järjestäytynyt Liettua-ystävyyssryhmä. Kuriositeettina voitaneen mainita, että Liettua-ryhmä oli eduskunnassa parhaillaan toimivasta noin 60 ystävyysryhmästä ensimmäisenä järjestäytymiskokouksensa pitänyt ryhmä. Liettua yhdistää kansanedustajia yli puolue- ja vaalipiirirajojen – tällä hetkellä jäseniä on mukana kaikkiaan kuudesta eduskuntaryhmästä.

Eduskunnan Liettua-ystävyyssryhmä kokoontuu ajankoh- taisten teemojen äärelle tavoit- teenaan Suomen ja Liettuan sekä niiden parlamenttien vä- listen suhteiden edistäminen. Se kuulee Liettua-asiantunti-

joita, tekee ystävyysvierailuja sekä tapaa Liettuan suomalais- ta yhteisöä ja Suomen liettua- laisia yhteisöjä.

Suomen ja Liettuan väliset suhteet ovat hyvät ja ongelmat- tomat. Yhteistä kosketuspintaa löytyy muun muassa kulttuuris- ta, ja kulttuurivaihto maidem- me välillä on varsin tiivistä. Liet- tuassa toimii noin 200 suoma- laista yritystä, jotka työllistävät noin 10 000 paikallista. Potentiaalia maidemme välisen kau- pan ja liiketoiminnan kasvatta- miseen on edelleen.

Itämeren turvallisuustilan- teenkin myötä Liettuasta on muodostunut Suomelle entis- tä merkittävämpi kumppani. Suomea ja Liettuaa on viime vuosina yhdistänyt päivänpolt- tava rajavaltioasema suhtees-

sa Venäjään sekä hybridiop- eeraatioihin vastaaminen. Kan- sallisen turvallisuuden varmis- taminen on sekä Suomen että Liettuan hallituksille ydinasia. Teemaan sopivasti Liettua-ys- tävyysryhmä lounasti keväällä Liettuan parlamentin varapu- hemies Andrius Mazuronisin ja puolustusvaliokunnan puheen- johtaja Laurynas Kasčiūnasin kanssa. Suomea työlounaalla edustivat ohellani kansanedus- tajat Vilhelm Junnila ja Johan- nes Koskinen.

Yhteydet puolin ja toisin maidemme välillä ovat muutenkin olleet aktiiviset myös tällä vaalikaudella. Vii- me vuoden marraskuussa ystä- vyysryhmän delegaatio, johon ohellani kuului kansanedusta- jista Jouni Ovaska, vieraili lähe-

tystössä suurlähettiläs Giedrius Kazakevičius kutsusta. Aamukahvitapaamisessa hän nosti esiin ajankohtaisia Liettua-teemoja ja muun muassa korosti Pohjoismaiden ja Baltian maiden NB8-yhteistyön jatkuvuuden tärkeyttä sekä kertoi maassa kuluvana vuonna pidettävistä useista vaaleista.

Kun Suomesta viime vuonna tuli Naton jäsenmaa, Liettua oli tärkeä tukija tässä prosessissa. Ja kun Suomi pääsi osallistumaan ensimmäiseen Nato-huippukokoukseen, kokous järjestettiin juuri Vilnassa. Suomen valtuuskunnan puheenjohtajana toimi silloinen tasavallan presidentti Sauli Niinistö, ja valtuuskuntaan kuuluivat muun muassa puolustusministeri Antti Häkkinen ja ulkoministeri Elina Valtonen. Keskeisinä teemoina esiin nousivat alueelliset puolustusuunitelmat sekä puolustusmäärärahat, Ruotsin Nato-jäsenyys, tuki Ukrainalle ja Nato-kumpuudet.

Viime vuoden kesäkuussa silloinen varapuhemies Juho Eerola ja ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Johannes Koskinen vierailivat Vilnassa. Syyskuussa maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah osallistui Liettuassa Our Baltic-konferenssiin. Lokakuussa sisäministeri Mari Rantanen vieraili samoin Liettuassa Venäjän ja Valko-Venäjän rajavaltioiden ministeritapaamisessa. Marraskuussa Liettuan valtiovarainministeri Gintarė Skaistė vieraili Suomessa, ja ulkoministeri Elina Valtonen lähetti videotervehdyksen Liettuassa järjestettyyn Nordic Sustainability Summit-tapahtumaan. Joulukuun

alussa Liettuan elinkeino- ja innovaatioministeriön varaministeri Karolis Žemaitis vieraili Suomessa teknologia- ja kasvuyritystapahtuma Slushissa.

Kuluneena vuonna yhteydet ovat edelleen jatkuneet tiiviinä. Puhemies Jussi Halla-ahon johtama puhemiesvaltuuskunta esimerkiksi vieraili Vilnassa toukokuussa ja tapasi muun muassa puhemies Viktorija Čmilytė-Nielsenin ja pääministeri Ingrida Šimonytėn sekä maan ulko- ja puolustusministerit. Puhemiehet keskustelevat maiden ja niiden parlamenttien kahdenvälisistä suhteista ja yhteistyöstä, Venäjän hyökkäyssodasta ja tuesta Ukrainalle, Valko-Venäjän tilanteesta sekä ajankohtaisista turvallisuus- ja puolustuspoliittisista kysymyksistä. Delegaatio tutustui myös Vilnan yliopistoon ja tapasi yliopiston rehtorin sekä suomen kielen opiskelijoita.

Viime vaalikauden Liettua-kohokohtana ystävyysryhmän delegaatio vieraili Vilnassa ja Kaunasissa tutustuen muun muassa EHU-yliopistoon, Liettuan parlamentti Seimasin ja Kaunasin kulttuuripääkaupunkihankkeeseen. Seimasisa meitä tervehtivät parlamentin puhemies Viktorija Čmilytė-Nielsen, ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajana toiminut Laima Andrikienė sekä EU-valiokuntaa johtanut Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė. Tapasimme myös Pohjoismaat-ystävyyssryhmän puheenjohtaja Giedrius Surplysin sekä lukuisia muita ystävyysryhmän kansanedustajajäseniä, muun muassa Rūta Miliūtėn ja Kristijonas Bartoševičiūksen. Keväällä ryhmällämme oli ilo saada Sei-

masin Pohjoismaat-ystävyyssryhmän delegaatio vastavierailulle Helsinkiin. Seimasin jäsenistä delegaatioon kuuluivat Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, Giedrius Surplys, leiva Pakarklytė ja Zenonas Streikus. Isännöin vieraille lounaan eduskunnassa, minkä lisäksi delegaatio muun muassa tapasi puhemies Jussi Halla-ahon ja Sitran hallituksen puheenjohtaja Mika Lintilän sekä Suomessa asuvia liettualaisia.

Lähetystö elää taitekoh-taa, sillä suurlähettiläs Kazakevičius kausi päättyi aiemmin tänä vuonna. Sain kunnian tavata hänet vielä kesäkuussa ja toistamiseen ulkoministeriön järjestämällä jäähyväislounaalla heinäkuussa. Kiitän suurlähettilästä kuluneiden vuosien yhteistyöstä ja hyvistä, aktiivisista suhteista eduskunnan Liettua-ystävyyssryhmään. Odotan hedelmällisen yhteistyön jatkumista myös tulevina aikoina lähetystön johtamisen siirryttyä uusiin käsiin.

Sakari Puisto

Kansanedustaja ja eduskunnan Liettua-ystävyyssryhmän puheenjohtaja

UUTISET

Tuntematon Baltia

Tuntematon Baltia-sarja esitettiin Yle Radio 1:ssä heinäkuussa 2024 ja sen 10 jaksoa löytyvät Yle Arenasta. Sarjan toimitti Jari Aula. Liettuua koskevat jaksot ovat 8–10. Sarja on oivallinen avaamaan edelleen tuntemattoman Baltian monia ovia. Kannattaa kuunnella!

<https://areena.yle.fi/podcastit/1-68240051>

Plokščiaiin kesätapahtuman kuva-arkisto.

Plokščiaiin kesätapahtuma: seminaari ja valokuvanäyttely

Maila Talvio ja hänen puolisonsa Helsingin yliopiston slavistiikan professori J. J. Mikkola vierailivat kahtena kesänä 1894 ja 1895 Liettuassa, Nemunas joen rannalla sijaitsevassa Plokščiaissa. Kuten useat muutkin tuon ajan kielitieteilijät, myös J. J. Mikkola halusi vierailla Liettuan maaseudulla ja kuunnella vierasperäisistä vaikutteista puhdasta liettuan kieltä. Plokščiai houkutti kielitieteilijöitä myös siellä silloin asuneen liettuan kielen aseman puolesta taistelleen Petras Kriaučiūnasin ansiosta.

Suomen suurlähettiläänä Liettuassa 1992–1996 toiminut Taisto Tolvanen pyrki monin tavoin edistämään myös maittemme välisiä kult-

tuuriyhteyksiä. Paljolti hänen aloitteestaan syntyi Suomen ja Liettuan kulttuurisuhteille omistettu Plokščiaiin seminaarien sarja – ensimmäinen seminaari oli jo toukokuussa 1993.

Kuluneena kesänä järjestetyn Plokščiaiin kesätapahtuman yhteydessä järjestettiin muutaman vuoden tauon jälkeen myös seminaari ja valokuvanäyttely, joiden yhtenä teemana oli Maila Talvio. Seminaari pidettiin nykyisin Šakiain piirin alaisuuteen kuuluvan Plokščiaiin monitoimikeskukseen ja sen yhteydessä toimivan koulun tiloissa. Seminaarin avasi monitoimikeskuksen johtaja Loreta Liudžiuvienė. Avajaispuheenvuorot esittivät Šakiain

piirin johtaja Raimondas Januševičius ja Suomen Liettuan suurlähettiläs Arja Makkonen. Maila Talvio ja Plokščiai teemaa käsitteleviä seminaariesitelmää oli kolme, esitelmöijinä Kaunasin Ažuolynas kirjaston johtaja Rimantė Tamoliūnienė, Ph.D. Arvydas Vidžiūnas ja Plokščiaiin koulun historian opettaja Gražina Kazarian.

Seminaarin yhteydessä oli esillä myös Maila Talvio ja Plokščiai-teemaan liittyvä valokuvanäyttely. Maila Talvio piti usean vuoden ajan yhteyttä Plokščiaissa häntä ja J. J. Mikkolaa majoittaneen Zolija Kriaučiūnienėn kanssa. Maila Talvio sai häneltä pientä korvausta vastaan näytteitä liet-

tualaisista tekstiileistä nykyiseen Kansallismuseoon toimitettavaksi.

Tieto Plokščiain seudulta peräisin olevien tekstiilinäytteiden olemassaolosta tuli vastaan muutama vuosi sitten, kun olin yhteydessä Kansallismuseoon etsiskellen sinne mahdollisesti toimitettua liettualaista kannelta. Kansallismuseon virkailija ilmoitti, että kannelta ei ole mutta kokoelmista kyllä löytyy Maila Talvion sinne lahjoittamia näytteitä liettualaisista tekstiileistä. Professori Skrodenis on dokumentoinut suomalaisista lähteistä löytämänsä Maila Talvion Liettuaan liittyvää kirjeenvaihtoa ja julkaissut ne v. 1996 ilmestyneessä teoksessa "Nemuno krašto aidai". Sieltä löytyy myös Maila

Plokščiain kesäpäihtuman kuva-arkisto.

Talvion ja Zolija Kriauciūnienėn välinen tekstiilinäytteisiin liittyvä kirjeenvaihto.

Tarinalla on siis onnellinen loppu. Tekstiilinäytteet ovat hyvässä tallessa ja Museovirasto on pyynnöstäni tehnyt niistä edustavat dokumenttikuvat. Lisäksi näiden Plokščiain toimittamieni valokuvien pohjalta on nyt koottu Plokščiain moni-

toimikeskuksen tiloihin sijoitettu näyttely. Näyttelykokonaisuuteen oli sijoitettu myös yksi valokuva v. 1998 Plokščiain seminaariin osallistuneesta Donelaitis-seuran silloisesta puheenjohtajasta ja kiitokset v. 2022 toimitetuista tekstiilivalokuvista. Kovin nuori olen v. 1998 ollut!

Hannu Niemi

Tule mukaan Donelaitis-seuran toimintaan!

Voit täyttää jäsenhakulomakkeen seuran verkkosivulla www.donelaitis.fi

Jäsenmaksu:

henkilöjäsenet 25 €/vuosi

opiskelijat 15 €/vuosi

yhteisöt 100 €/vuosi

kannatusjäsenet, vähintään 50 €/vuosi

Jussi Lehtonen

DONELAITIS

-SEURA LIETTUAN YSTÄVÄT RY

Liettualainen taideleiri Mathildedalissa 2024

- *Dailės pleneras Pietvakarių Suomijoje*

Donelaitis – Turun seudun Liettuun ystävät järjesti viiden päivän pituisen liettualaisen taideleirin elokuun puolesavälissä Salon Mathildedalissa. Järjestyksessään se oli kahdeksas. Kaikki järjestetyt leirit ovat olleet lähellä luontoa ja merta, josta taiteilijat ovat ammentaneet kelpo aiheita maalausaiheita. Liettualaiset itse kutsuvat tällaista ulkoilmasa tapahtuvaa maalaussessiota termillä pleneras. Nimi juontuu ranskalaisesta vastineesta plein air – ulkoilma. Siinä on tarkoitus kuvata tarkasti luontoa ja käyttää luonnossa esiintyviä värejä

Leirin toteuttaminen merkittiin edellisen vuoden toimintasuunnitelmaan, etsittiin avustuksia ja lisättiin yhdistyksemme budjettiin. Etsimme sopivaa kohdetta ja majoitustilaa kymmenelle osallistujalle. Tällä kertaa valitsimme Salon Mathildedalissa Teijon ruukkikylässä toimivan Meri-Ruukin lomakylän. Vajaan kilometrin päässä Meri-Ruukista sijaitsee historiallinen Mathildedalin ruukkirympäristö. Sen historia ulottuu 1600-luvun loppupuolelle, jolloin ruukissa alettiin valmistaa paikallisesta järvi- ja suomalmista rautaa ja terästä. 1800-luvun lopulla ruukki oli laajentunut; siellä valmistettiin

työkaluja, työkoneita maatalouteen, höyrykoneita ja venemoottoreita.

Kaunasin alueen paikallishallinnon kulttuuritoimelta kuulosteltiin, keitä olisi tulossa ja olisiko ylipäättään halua toteuttaa taiteilijoiden leiri. Viime vuonna kahdeksan taiteilijaa saapui taideleirilleme Kaunasin alueen Garliavan taidestudion. Tänä vuonna paikallishallinto antoi Piliuonan alueen taidestudion kahdeksalle taiteilijalle matkaliput. Kaunasin kulttuuritoimen autonkuljettaja ja pikkubussi huolehtivat seurueen kuljetuksesta. Sopivaksi päivämääräksi valittiin 12.–16. elokuuta. Loppukesä on ollut ajoittain sateinen mutta onneksi tuona viikkona ei sataanut oikeastaan yhtään – sateet alkoivat taas uudestaan leirin päätyttyä. Yhdistyksemme puheenjohtaja Lasse Bergrothilla on hyvät yhteydet Kaunasin paikallishallintoon ja hän sopi leirin järjestelystä.

Kahdeksan mukana ollutta taiteilijaa olivat Valerija, Jolanta, Vida, Elena, Janina, Loreta, Tadas ja Saulius. Siis kaksi miestä ja kuusi naista. Autonkuljettajana vuosien kokemuksella toimi Virgilijus. Regina Kapočūtė-Juodžbalienė toimii Piliuonan taidestudion taiteellisenä johtajana, tänä vuonna

hän ei ollut kuitenkaan mukana.

Leiriläiset saapuivat maanantaiaamuna 12.8. Tallinnan laudalla ja suoraa reittiä ensin Saloon, jossa yhdistyksemme tarjosi puoliltapäivin tulokahvit Salon keskustassa. Mathildedal on suunnilleen 25 kilometrin päässä Salosta. Ensimmäinen tehtiin tutustumiskierros alueen nähtävyyksiin; Teijon kirkko oli ensimmäinen kohde. Se oli sattumoisin avoinna ja taiteilijat saivat täältäkin maalausten aiheita. Teijolla yritettiin päästä myös masuuniin, mutta se oli kesäsesongin jälkeen jo suljettu maanantaisin. Retki jatkui Mathildedalin rannan kautta kylän keskustaan ja sieltä edelleen Teijon kansallispuistoon. Pian oltiinkin perillä mökkikylässä, jonne majoituttiin iltpäivän aikana.

Saavuimme itse mökkikylään tiistaina puoliltapäivin; silloin taiteilijat olivat täydessä työn touhussa. Koska tunsin heistä useimmat vuosien takaa, niin saapuessani jo kaukaa kuului iloisia tervehdyksiä – Sveiki Matti! – Laba diena! Koska aikaa on rajallisesti, taiteilijat työskentelevät tehokkaasti. Tavallisesti maalausten aiheista otetaan kuvia ja itse maalaus tehdään myöhemmin mökissä tai terassilla. Lopullinen viimeistely tapahtuu yleensä kotona Kaunasissa. Autonkuljettaja

TAPAHTUMIA ja toimintaa

Loreta Mickienė

Tässä esitellään valmiita töitä.

Virgilius avustaa tässä kuljetamalla taiteilijoita etsimään hyviä maalausten aiheita ja maisemia.

Yhdistyksemme jäsenille järjestettiin tapaaminen taiteilijoiden kanssa keskiviikkona. Kuusi innokasta jäsentä olikin ilmoittautunut mukaan päiväretkelle. Kuljetukset tehtiin omin voimin ja ensin he tapasivat Salossa. Sen jälkeen retkeäiset piipahtivat Teijon ja Matkilledalin ruukkikylissä sekä Teijon kansallispuistossa.

Taiteilijoiden valmiit työt olivat kuivumassa mökkien terasseilla. Nyt ne koottiin riviin näyttelyksi katetulle sillalle. Tervehtimisien jälkeen taiteilijat olivat valmiina esittelemään maalauksiaan ja kertomaan niiden tekemisestä. Ansaitusti

teokset herättivät runsaasti innokasta keskustelua ja ihastelujakin riitti!

Maalausten esittelyn päätteeksi siirryttiin grillikatokselle seurustelemaan. Olin ottanut ruokatarpeita mukaan kekkeistä varten. Pääosaa kuitenkin näyttelivät taiteilijoiden tuomat tarjottavat – todella maukkaat ja näyttävät – kuten joka kerta. Grilli sytytettiin ja odotettiin kunnon hiillosta. Ruokailun jälkeen Lasse piti puheen ja jakoi sitten tuliaisia vieraillemme. Mekin saimme omat tuliaisemme – lauktuves. Tuliaisten antaminen on ollut tapana joka kerta näissä tapahtumissa.

Torstaina oli jälleen hieno sää, suorastaan kuumaa; osa taideleiriläisistä souteli käytösämme olevilla soutuveneillä.

Lasse jakaa tuliaisia vieraillemme.

Matti Heikkilä

Veden lämpötilakin oli vielä sopiva uimiseen ja vesi oli kirkasta. Uimaranta oli tosin aika kivikkoinen ja virtaus melkoinen, joten emme uskaltaneet kauas rannasta. Kameroihin talletettuja kuvia valmistettiin maalauksiksi pienissä ryhmissä. Samalla kokattiin ruokaa ja juteltiin niitä näitä. Nautimme myös liettualaisia aprikooseja, ja kyselin niiden kasvatuksesta. Sain kasvatusohjeita muun muassa kylmäkäsittelystä sekä muutamia aprikoosin kiviä. Katsotaan ensi kesänä, onnistuuko kasvatus.

Perjantai oli viimeinen leiripäivä, ja iltapäivällä maalaukset ja muut tarpeet pakattiin heidän pikkubussiinsa. Autonkuljettaja Virgilius kaa-sutti matkaan puoliltapäivin mukanaan taiteilijat, teokset ja matkan muistot. Kotimatalla yhdistyksemme puheenjohtaja Lasse Bergrothin johdolla taiteilijat tekivät vielä uuden yrityksen vierailu Teijon Masuunissa, mikä tällä kertaa jo onnistuikin. Masuunissa oli kolme taide-näyttelyä, jotka kaikki kiinnostivat vieraita. Sitten olikin jo tullut aika kiittää taiteilijaseuruutta ja heidän kuljettajaansa sekä toivottaa heidät tervetulleiksi leireillemme taas uudelleen. Taiteilijoiden matka jatkui Teijolta puheenjohtajan saattamana Saloon, josta he jatkoivat tulaistososten tekemisen jälkeen kohti Helsinkiä ja Liettuaa.

Heippa Suomi - takaisin Liettuaan. Iki pasimatymo - atgal į Lietuvą.

Matti Heikkilä

Klaipėda

–tunnelmia, kohtaamisia, kokemuksia

Tampereen Liettua-seuran jäsenmatka suuntautui tänä vuonna 22.–30.7. Vähä-Liettuaan ja Samogitiaan. Ryhmämme (21 henkilöä) matkusti Taksi ja Tilausliikenne Anssu Rantalan bussilla Viron ja Latvian kautta Klaipedaan, josta teimme retkiä ympäristöön. Anssun turvallisessa kyydissä bussin mittariin tuli 2242 km. Ajomatkojen aikana puheenjohtajamme Virginija Dzvonkaitė-Koivula kertoi tarinoita vierailukohteistamme, Anne Miettunen luki "päivän sanan" eli mielenkiintoisia mietelauseita ja Leena Kakko piti bussijumppatuokioita.

Alkumatkalla Riian ja Klaipėdan välillä poikkesimme Šiauliain lähistöllä sijaitsevalla Ristikukkulalla, joka on uskonnollinen pyhiinvaelluskohde ja suosittu nähtävyys. Uskomaton määrä erilaisia ristejä! Aiemmin siellä vierailleet huomasivat, että niitä oli ilmestynyt aina vaan enemmän ja enemmän.

Šiauliaissa (Liettuan neljänneksi suurin kaupunki) poikkesimme yksityisessä kissamuse-

ossa. Porukkamme kissaihmiset olivat tietysti innoissaan! Museossa oli erilaisten kissaesineiden lisäksi myös kolme elävää "kissavirkailijaa", joita saimme silitellä. Omassa osastossaan majaili muita pieneläimiä: käärmeitä ja lintuja. Yksi papukaija huuteli ahkerasti "labas rytas" (hyvää huomenta)! Paikallisten juutalaisten kauppiaiden elämää pääsimme vilkaisemaan Ch. Frenkelin huvilassa ja uutta tietoa suklaan valmistuksesta ja historiasta saimme maistaisi- neen konvehtitehdas "Rūtassa".

Klaipėdaan asetuttuamme retkikohteemme jatkuivat. Tutustuimme opastetulla kävelykierroksella kaupungin keskeisiin nähtävyyksiin ja jatkoimme lautalla Kuurin kynnään pohjoiseen kärkeen Kopgalisiin. Siellä muutamat meistä pulahtivat Itämeren aaltoihin, osa jäi lautarannan kahvilaan ja osa tutki Itämeren eläinten kuntoutuskeskuksen hylkeitä sekä kekseliästä ympäristötaidetta.

Yksi retkipäivä omistettiin tutustumiselle Vähä-Liettuaan. Vähä-Liettualla tarkoitetaan liettualaisten asuinalueita,

jotka sijaitsivat Preussin herttuakunnassa ja Liettuan suurruhtinaskunnassa ja myöhemmin Preussin kuningaskunnassa, Saksassa ja Venäjällä. Nykyisin suurin osa Vähä-Liettuasta on Kaliningradin (Karaliaučius tai Königsberg) alueella ja pienemmät osat kuuluvat Puolaan ja Liettuaan.

Tutustuimme Priekulėssa vapaustaistelun ja karkotusten historian museoon entisessä saksalaisessa santarmitalossassa. Siellä esiteltiin niin partisaanien bunkkeri kuin Siperiaan karkotettujen liettualaisten historiaa ja esineistöä ja junanvaunu, jota oli käytetty karkotettujen kuljettamiseen. Museo oli pieni, mutta vaikuttava.

Vähä-Liettuan nykyiseen keskukseen Šilutėn tutustuimme oppaan johdolla. Vierailimme vaikutusvaltainen mensenaatin Hugo Šojusin (Scheu) kartanomuseossa ja osallistuimme Itä-Preussin liettualaisten (lietuvinkain) eli vähäliettualaisten ruoan maistajaisiin. Tarjolla oli kasviskeittoa, perunapaistosta ja rahkapiirakkaa paikallisen kahvin tai teen

Merisilta

Matkalaisia Klaipėdassa miinanraivaajalaivan edessä.

kera. Tuhdin aterian jälkeen lähdimme Nemunas-joen suistoon, jossa näimme tulvaniityt ja maasillan. Vierailimme myös Liettuan suurimmalla (47 km²) saarella Rusnėella ja saman nimisessä pikkukaupungissa sekä Skirvytėlėn kalastajien kyläkadulla. Sen erottaa Venäjältä (Kaliningrad) Skirvytė-joki (Nemunas-joen sivuhaara). Siitä Venäjän rajalle on vain n. 200–300 metriä joen yli. Toisella rannalla näkyi venäläinen variotorni. "Ingos rūkyklėlė"-kala-

savustamossa meille esiteltiin kalanperkuun ja savustuksen saloja ja saimme maistella neljää erilaista savukalaa.

Samogitiale (Žemaitija) omistettiin myös yksi täyteläinen retkipäivä. Samogiti-ja sijaitsee Luoteis-Liettuassa ja sen pääkaupunki on Telšiai. Kaupunkikierroksellatutustuttiin mm. muuriin, raatihuoneen aukioon ja historialliseen juutalaiskortteliin.

Samogitilaiset ruokamais-tajaiset maatilalla Pakapiaissa

olivat myös ohjelmassa. Kiinnostuneilla oli tilaisuus vierailla vanhojen moottoripyörien museossa Rapaliaissa.

Viimeinen kokopäiväretki suuntautui kylpyläkaupunki Palangaan, jossa oli mahdollisuus kävellä rannalla ja kuuluisalla merisillalla, joka rakennettiin ensimmäisen kerran 1589, sittemmin 1882 ja viimeksi 1998. Sillan pituus on 470 m. Rohkeimmat matkalaiset kävivät täälläkin uimassa ja jotkut huvitteluaueen maailmanpyörässä. Lounaspaikkamme ympäristöstä lähellä Palangaa löytyi yllättäen peräkonttikirpputori. Poikkesimme vielä Giruliain hiekkarannalla toisen maailmansodan aikaisen "Memel Nord"-saksalaisbunkkerin luona. Siinä olikin melkoinen kontrasti kauniin merenrantamaisen ja sotaisan rakennelman välillä!

Viimeinen päivä Klaipėdassa oli sateinen sunnuntai.

Osa porukastamme kävi hotellin lähellä sijaitsevassa Sūduvis-miinanraivaajalaivan museossa. Kotimatalla, vielä Liettuan puolella, vierailimme Joniškisin kahdessa synagogassa – valkoisessa ja punaisessa. Niissä meille kerrottiin paikkakunnalta jo kadonneen juutalaisyhteisön historiasta.

Matkamme viimeisenä viikonloppuna Klaipėdassa järjestettiin meripäivät, jolloin kaupungin väkiluku moninkertaistui. Seurasimme avajaiskulkuetta aivan hotellim-

me edessä ja kävimme tutkimassa lähikadut ja torit täyttä-neitä myyntikojuja. Tarjolla oli monenlaisia ulkoilmakonsertteja ja taiteilijoiden esityksiä.

Mikä oli matkan paras anti? Retkikohteet olivat toki kiinnostavia, kuten aina. Parasta antia taisi kuitenkin olla ihmisten kohtaaminen ja yhdessä matkustaminen. Itse pääsin paikallisten kanssa keskustelemaan meripäivien ruokakojulla, puistossa ja kuntosalin pukuhuoneessa. Kävi ilmi, että monet Liettuan itsenäistyttyä 90-luvulla ulkomaille lähteneet olivat viime vuosien aikana palanneet kotimaahansa.

Matkalaisten kommentteja:

Sirkka-Liisa Karttunen kuvasi tunnelmiaan Klaipėdasta: "Kaupungilla oli rauhallinen ja turvallinen tunnelma. Viikonlopulle ajoittuvat meripäivät toivat paljon ihmisiä kaduille, kaiken ikäisiä.

Itselleni sattui mieleenpainuva tapaus. Kiirehdin tiukalla aikataululla retkipäivän päätteeksi hierontaan. Meripäivät olivat juuri alkamassa ja ihmispaljous peitti kävelykadun. Hyppäsin jalkakäytävälle ja samalla lensin mahalleni. Samassa molemmista kainaloista minua auttoi ylös kaksi nuorta miestä. Tarkasteltuani polveni

totesin heille, että pääsen jatkamaan matkaani ja hämmennyneenä kiitin heitä. Tämä nopea ja yllättävä apu täytti mieleni niin, että polvisärkykin unohtui hetkeksi! Liettuasta jäi lämmin tunnelma, ihmiset sen tekevät!"

Mirja Hovila antoi kehuja matkaporukalle ja vinkin Kuurin kynnään historiasta kiinnostuneille: "Niille, joita kiinnostaa Kuurin kynnään historia, variksenpurijat ja itse kuurilaiset, suosittelen lämpimästi Alberts Belsin Ihmiset veneissä-romaania. Suomentanut Eva Gottberg-Talve, suoraan latvias-ta eikä välikielen kautta. Bels kuoli äskettäin, oli arvostettu kirjailija."

Seppo Hovila muisteli opastusta: "Samogitian historiaan ja samogitalaisiin meidät tutustutti lukion englanninopettaja Elena. Kierros alkoi Pikkukirkol-

ta ja päättyi katedraalille, jonka luona otettiin suuren näytön avustuksella ryhmäkuva. Samogitilaiset ovat kuulemma itse-päistä väkeä, Euroopan viimeisiä pakanoita. Papit ovat siellä kuitenkin kuninkaita (kunigas), joiden hautakivissä on kolme vuosilukua: syntymä, papiksi vihkiminen ja kuolema. Piispoilla vuosilukuja on neljä."

Kiitokset matkan onnistumisesta kuuluvat ensisijaisesti Virginijalle, matkan pääsuunnittelijalle ja matkanjohtajalle sekä mainiolle kuljettajallemme Anssulle! Matkan onnistumiseksi vaaditaan myös koko porukan innostusta ja täysillä mukanaoloa. *Antti Kinos* tiivisti asian kommentoimalla: "Viimeiset, mutta PARHAAT kiitokset kivasta reissusta kaikille yhteensä ja jokaiselle erikseen, hieno kokemus!"

Leena Kakko

Kultakuunari Meridianas, Suomen sotakorvauslaiva Neuvostoliitolle. Nykyisin ravintolakäytössä.

To be taiteilijakirjatriennaali Vilnassa

Toukokuussa Vilnan taideteollisuusmuseossa pidettiin 10. kansainvälinen

taiteilijakirjatriennaali. Se on ainutlaatuinen ei-kaupallinen kulttuuriprojekti joka esittelee taiteilijakirjoja ja niiden tekijöitä kaikkialta maailmasta.

Konferenssissa tohtori Rasa Janulevičiūtė piti katsauksen Liettuan taiteilijakirjojen historiasta.

Ensimmäinen taiteilijakirj näyttely järjestettiin 1991, ja oli teemaltaan ”Juoda vettä hanoasta”, seuraava vuonna ”Viini”. Niitä seurasi kolme kansainvälistä taiteilijakirj näyttelyä ”The Book”, ”The Fly” ja ”The Box”. Näyttelyistä tuli niin tunnettuja maailmalla, että ne houkuttelivat ulkomaalaisia taiteilijoita osallistumaan ja syntyi Kansainvälinen taiteilijakirjatriennaali. 28 vuoden aikana on pidetty 10 triennaalia.

Vuodesta 1997 ne on kura toinut Kęstutis Vasilūnas, Vilnan taideakatemian professori, taidegraafikko, kirjagraafikko ja kustantaja. Hän on organisoinut triennaalit ja niiden maailmankiertueet. Hänen käsialaansa ovat myös triennaalin graafinen asu, julkaisu ja näyttelyluettelot.

Norjalainen taidehistorioitsija tohtori Vilborg Stubseid Hovet piti esittelyn aiheesta Mis-

Raoul Charpentier

Näyttelyteokset olivat esillä Vilnan kauniissa taideteollisuusmuseossa.

tä elementeistä taiteilijakirjat on tehty?

Taiteilijakirja on uusi tulokas taiteen alueella. Mutta mikään ei synny tyhjästä. Historiallinen ulottuvuus auttaa ymmärtämään ja tunnustamaan taiteilijakirjan omana taidemuotona. Tärkeä osa teosta kirjallisen tai kuvallisen sisällön lisäksi on materiaalit, muoto ja tekotapa. Mitään ei voi poistaa tai muuttaa ilman, että teos muuttuu toiseksi. Se on perustavanlaa-

tuinen ero perinteisen kirjan ja taiteilijakirjan välillä.

Suomalaiset taiteilijakirjojen tekijät ovat menestyneet kansainvälisissä näyttelyissä vaikka joukko on pieni. Vilnan triennaalissa oli tänä vuonna neljä suomalaista: Synnove Dickhoff, Eeva Louhio, Irma Tonteri ja Anu Tuominen.

Kansainvälinen jury palkitsi pääpalkinnolla korealaisen Jeong-Eun Leen teoksen.

Viiden taiteilijan teokselle myönnettiin kunniamaininta: Barbara Beisinghoff, Saksa. Carmelo Cacciato, Italia. Eeva Louhio, Suomi. Ema Shin, Australia. Yuko Wada, Japani.

Eeva Louhio

Mikä on taiteilijakirja?

Taiteilijakirja voi olla perineisen muotoinen kirja, portfolio, kirjaesine, kirjainstallaatio tai videokirja. Se voi olla yksittäiskappale tai pieni sarja joka on numeroitu ja taiteilijan signeerattuna. Taiteilijakirja on käsitteellinen kirja joka on alusta loppuun taiteilijan tekemä.

Internetsivusto ”The Artists Book Creators” (artistsbook.lt) on perustettu edistämään taiteilijakirjataidetta ja esittelemään kansainväliseksi tapahtumaksi kasvanutta triennaalia.

Eeva Louhio

Vilnan vanhassa kaupungissa näkee ympärillään mielenkiintoisia yksityiskohtia.